

ВІДГУК

офіційного опонента Чепіль Марії МIRONІВНИ на дисертацію Умінського Сергія Антонійовича „Становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні (др. пол. XIX – 30-ті рр. XX ст.)”, подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки у спеціалізовану вчену раду Д 14.053.01 у Житомирському державному університеті імені Івана Франка

Гуманістично-орієнтований підхід в освітній галузі, що ґрунтується на уважному ставленні до особистості дитини, врахуванні особливостей і потреб учнівської молоді, вимагає змін у виховній діяльності загальноосвітніх навчальних закладів. Цю проблему доречно розглядати й у історико-педагогічному контексті, який є необхідною умовою успішної організації навчально-виховного процесу школи. Пошук ефективних способів розвитку загальноосвітніх навчальних закладів передбачає врахування сучасних тенденцій в освіті, а також аналіз історико-педагогічного досвіду з метою визначення раціональних ідей, актуальних для сьогодення. Отже, актуальність і доцільність дослідження, здійсненого С. А. Умінським, зумовлені окресленням вітчизняних і зарубіжних передових педагогічних ідей минулого з проблеми становлення і розвитку навчальних закладів, які доцільно впроваджувати в навчально-виховний процес сучасних загальноосвітніх шкіл України.

Аналіз тексту дисертації С. А. Умінського, викладеного у 3-х розділах на 192 сторінках основного тексту, свідчить про теоретико-методологічну обґрунтованість наукового апарату дослідження, цілісність теоретичних напрацювань, доказовість положень, значну практичну цінність і перспективність матеріалу. Високий рівень дослідницької культури

дисертанта зокрема підтверджує коректність викладу хронологічних і географічних рамок дослідження, джерельної бази, чітке формулювання об'єкту, предмету наукового пошуку, мети та дослідницьких завдань.

Ми високо оцінюємо ґрунтовність наукового пошуку, здійсненого Сергієм Антонійовичем, спрямованого на вивчення окресленої проблеми, про що свідчить широка джерельна база дисертації (364 найменування, серед яких архівні документи, вітчизняні та зарубіжні літературні матеріали з досліджуваної проблеми).

Рецензована дисертація характеризується *науковою новизною* та *теоретичним значенням*. Важливим у дисертаційному дослідженні є *конкретизація* й *удосконалення* його понятійно-термінологічного апарату. Також у дослідженні С. А. Умінського *подальшого розвитку* набуло історико-педагогічне знання про навчальні заклади для дітей чеського походження в регіональному соціокультурному середовищі, типологія форм сприяння розвитку навчальних закладів. Запроваджено до наукового обігу маловідомі та невідомі архівні документи, пов'язані з діяльністю навчальних закладів для дітей чеського походження, обґрунтовані виявленими та проаналізованими архівними матеріалами історичні й історико-педагогічні факти й ідеї.

Як показав аналіз дисертаційної роботи, результати історико-педагогічного дослідницького пошуку мають прогностичний характер. Зокрема, С. А. Умінським віднайдено раціональні історико-педагогічні матеріали, творче осмислення та використання яких допоможе оптимізувати процеси розвитку сучасних загальноосвітніх навчальних закладів.

Особливо важливою, на наш погляд, є *практична цінність* результатів дослідження. Зокрема, дисертантом здобуто матеріали та висновки, які сприяють збагаченню історичних та історико-педагогічних знань, розширенню джерельної бази аналізованої проблеми, поглибленню змісту курсу історії педагогіки. Зміст роботи може використовуватися для розробки лекцій, проведення практичних занять і читання спецкурсів і спецсемініарів з

історії педагогіки у класичних і педагогічних навчальних закладах III – IV рівнів акредитації, для написання спеціальних і узагальнюючих наукових праць, підручників, посібників, методичних рекомендацій, що в сукупності сприятиме зростанню професійного рівня студентства та підвищенню результативності педагогічної діяльності. Матеріали дисертаційного дослідження С. А. Умінського сприятимуть створенню навчально-методичної літератури нового покоління з історії педагогіки.

Важливе значення має те, що проміжні результати дослідження пройшли належну апробацію на численних міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Висновки дисертаційної роботи С. А. Умінського є обґрунтованими, а отримані результати – безперечно новими. У висновках узагальнено досвід становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні у др. пол. XIX – 30-х рр. XX ст.

Зміст дисертаційної роботи значно поглиблюється завдяки наведеним С. А. Умінським *таблицям, рисункам і додаткам*.

Відзначаючи актуальність теми дисертації, її фундаментальність, ґрунтовність розкриття, вважаємо за необхідне зробити наступні побажання:

1. Параграф 1.4 дублює певною мірою параграфи Розділу 2.
2. На нашу думку, автор мав би глибше аргументувати актуальність виконаного дослідження.
3. Дисертант часто подає висловлювання різних авторів щодо проблеми становлення і розвитку навчальних закладів для дітей чеського походження. І це добре, але було б іще краще, якби автор виразив своє ставлення до цих висловлювань.
4. На нашу думку дисертація переобтяжена таблицями, що не сприяє загальній рефлексії тексту дослідження. Думається, деякі таблиці слід подати як додатки (до вже поданих).

Вказані зауваження мають рекомендаційну спрямованість і не впливають на загальну високу оцінку результатів дослідження

С. А. Умінського „Становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні (др. пол. ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.)”.

Автореферат відповідає змісту рецензованої дисертації. Результати дослідницької діяльності дисертанта широко представлені в опублікованих ним 11 працях.

Аналіз дисертаційної роботи „Становлення і розвиток навчальних закладів для дітей чеського походження на Правобережній Україні (др. пол. ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.)” свідчить, що вона відповідає вимогам департаменту атестації кадрів Міністерства освіти і науки щодо робіт такого типу, а її автор Сергій Антонійович Умінський заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – „Загальна педагогіка та історія педагогіки”.

Офіційний опонент – доктор педагогічних наук,
професор, академік Академії наук вищої освіти
України, завідувач кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти Дрогобицького державного
педагогічного університету імені Івана Франка

Чепіль М. М.